

INGE VRANCKEN

Wat zijn de oorzaken van het conflict tussen Israëli's
en Palestijnen en hoe krijgen we dit nog opgelost?

Land
van valse
beloften

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

INHOUD

1. VAN HET GEBIED PALESTINA TOT DE OPRICHTING VAN ISRAËL	13	Breng de gijzelaars naar huis!	68
De Joodse diaspora	15	Gruwel in gevangenschap	73
Het verlangen naar een staat: de opkomst van het zionisme	17	In de straten van Gaza	76
Op zoek naar steun: de Balfourverklaring	19	De broederstrijd tussen Fatah en Hamas	79
Het Britse Mandaat in Palestina	22	De overwinning van Hamas	83
Het verzet tegen het Britse Mandaat	25	Operatie ‘Zwaarden van IJzer’	86
Het Verdelingsplan en de oprichting van Israël	27		
De Groene Lijn	30		
2. SINDS 1948: OORLOG NA OORLOG, CONFLICT NA CONFLICT	33	4. NEDERZETTINGEN OP DE WESTELIJKE JORDAANOEVER EN IN OOST-JERUZALEM	89
Jaren 1950: de Suezcrisis	35	Stichting van de nederzettingen	91
Jaren 1960: de Zesdaagse Oorlog	36	Uitbreiding van de nederzettingen	93
De jaren 1970: de Jom Kipoeroorlog	39	Staatsgrond: het verhaal Abu Nuwar en Keidar	97
Jaren 1980: oorlog in Libanon	41	De Muur aan de Westelijke Jordaanoever en de muur	102
1987: de Eerste Intifada	44	Geweld door kolonisten: het verhaal van Oscarwinnaar Hamdan Balall	106
Jaren 1990: hoop met de Oslo-vredesakkoorden	46	Straffeloosheid en apartheid	113
Jaren 2000: geweld, jarenlange stilte, extreem geweld	50	Internationale rechtspraak is duidelijk	116
Jaren 2010 en 2020: relatieve rust of onder de radar?	52		
3. 7 OKTOBER EN DE DESASTREUZE GEVOLGEN VOOR GAZA	55	5. DE HEILIGE STAD JERUZALEM EN DE STATUS QUO	127
Gaza is een kerkhof geworden	57	Het strategische belang van Jeruzalem	123
Over journalisten, hulpverleners en genocide	59	De Status Quo voor de heilige plaatsen	127
7 oktober, zwarte zaterdag	63	Spanningen op Jeruzalemdag	129
Hoe kon dit gebeuren?	65	Uitdrijvingen uit Palestijnse huizen	131
		6. VLUCHTELINGEN DIE NAAR HUIS WILLEN, MAAR NIET KUNNEN	135
		De Palestijnse vluchteling en de wet op het Eigendom van Afwezigen	137
		Demografisch onevenwicht bij het Recht op Terugkeer	138
		Het VN-Agentschap UNRWA	142

UNRWA vs. de Israëlsche regering	144	Syrië, oorlog en de annexatie van de Golanhoogte	224
Het onwaarschijnlijke einde van UNRWA in Israël	148	Libanon, een eeuwige oorlog	226
Aanvallen op vluchtelingenkampen	152	Aartsvijand Iran als meester van de poppetjes	229
Vluchten uit het vluchtelingenkamp	157	Saoedi-Arabië en de Golfstaten	231
Palestijnse vluchtelingenkampen buiten Palestina	161	De Verenigde Staten als beschermheer van Israël	233
7. DE ISRAËLISCHE EN PALESTIJNSE PARTIJEN EN GROEPEN	167	10. RAKEN WE HIER OOIT NOG UIT? HOOPVOLLE STEMMEN!	237
Likoed en zijn leider Benjamin 'Bibi' Netanyahu	169	Maoz Inon en Aziz Abu Sarah	239
Itamar Ben-Gvir, veroordeeld en minister van Nationale Veiligheid	173	De Palestijnse arts Izzeldin Abuelaish	242
Bezalel Smotrich en zijn religieus zionisme	174	Verenigd na de moord op hun dochters: Rami en Bassam	246
Fatah, de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie en de Palestijnse Autoriteit	177	Blijft de wereld valse beloften maken?	248
Hamas	180	LEESLIJST	253
Marwan Barghouti, de Palestijnse Mandela	184		
8. 'HET MEEST MORELE LEGER TER WERELD'	187		
Een genocide die gelivestreamd wordt	191		
De opruiende taal van de regering	193		
Het 'heilige' leger	196		
De stilte doorbreken	197		
De Israëlsche publieke opinie en de media	201		
Van straffeloosheid in Israël tot internationale sancties	203		
Het verhaal van de reservist vol motivatie	206		
Het verhaal van de <i>refusenik</i> die naar de gevangenis moest	211		
9. ISRAËLS BUURLANDEN EN ANDERE INVLOEDRIJKE SPELERS	217		
De koude vrede tussen Israël en Egypte	219		
Westerse bondgenoot Jordanië, en de vrede van 1994	221		

Inleiding

Onder een stralend blauwe hemel rijd ik over de heuvels van Jeruzalem. Van Oost-Jeruzalem naar West-Jeruzalem. Van de Westelijke Jordaanoever naar Israël en weer terug. Ik rijd door uitgestrekte stukken land met adembenemende heuvels en valleien. Het is eind september 2025 en de zon schijnt zacht en warm.

Maar hoe hard je ook probeert in deze prachtige regio, altijd bots je op de rauwe werkelijkheid. Een werkelijkheid van conflict, spanning en afscheiding die tastbaar is. Nu eens wordt het landschap ontsierd door een metershoge lelijke muur die Palestijnse en Israëlische gemeenschappen van elkaar scheidt. Dan weer duikt er een controlepost, wegonderbreking of afsluiting op. Ik bots op wegversperringen die er enkele maanden geleden nog niet waren. Sinds 7 oktober 2023 zijn er vele honderden bijgekomen. Elke rit naar een Palestijns adres wordt een eindeloze tocht.

Ik kom al ruim een kwarteeuw naar dit gebied, gefascineerd door de tegenstellingen. De eerste keer in 1995, kort nadat de Oslo-vredesakkoorden waren ondertekend. Ik was net afgestudeerd aan de opleiding Journalistiek en moest en zou de geschiedenis van deze regio doorgronden. In al die jaren heb ik met zoveel Israëli's en Palestijnen gesproken. Gesprekken die meestal baden in grote gastvrijheid. Gesprekken met mensen die me toelaten in hun wereld, in hun kleine vreugdes en in hun grote pijn. Ze delen hun verhaal, hun visie, hun standpunt. We praten en discussiëren, hun inzichten helpen me om het geheel beter te begrijpen.

De laatste twee jaar wordt het steeds moeilijker om met Israëli's te spreken over 'de Palestijnse kwestie'. Het trauma van de gruwelijke terreuraanslag van 7 oktober is immens. Velen wantrouwen de westerse media en willen de systematische vernietiging en de opgelegde hongersnood in Gaza niet zien of horen. Ze vinden dat we de bredere context niet begrijpen. Tegelijk merk ik in gesprekken dat die overtuigende en vastberaden groep weinig tot niets weet, of wil weten, over wat het Israëlische leger aanricht in Gaza, over de bezetting, over het systematische beleid om het Palestijnse gebied almaar meer te versnipperen, om Palestijnen te verdrijven, om een Palestijnse staat onmogelijk te maken.

Telkens wanneer ik naar Israël en Palestina reis, word ik overspoeld door een dubbel gevoel. Een gevoel van hoop én wanhoop. Hoop omdat ik zoveel burgers aan beide kanten hoor zeggen hoe graag zij in alle vrijheid en in alle rust willen leven. Zelfs samenleven. Door de immense trauma's lijkt het steeds onwaarschijnlijker, maar ik blijf geloven dat Palestijnse en Israëlische burgers dat willen en kunnen. Een boek over het Israëlijsch-Palestijns conflict is nooit af. Rond de tweede herdenkingsdag van 7 oktober en na het tellen van 67.000 Palestijnse doden, probeert de Amerikaanse president Trump een akkoord af te dwingen tussen Israël en Hamas. De Israëlische aanvallen moeten stoppen, de gijzelaars vrijgelaten worden. Het is afwachten of het bestand lukt, standhoudt en uitmondt in het einde van de oorlog, van deze oorlog, die in Gaza. Maar zelfs dan is het verhaal nog lang niet ten einde. Want echte vrede vraagt meer dan een wapenstilstand. Er ligt nog een lange weg voor ons. In dit boek lees je waarom. De kern van het conflict moet worden aangepakt. Alleen dan is duurzame vrede mogelijk.

Wanhoop is er wanneer ik de extremisten hoor, aan beide zijden. Het Israëlische leiderschap wordt gedomineerd door politici die openlijk spreken over annexatie en etnische zuivering in 'hun Beloofde Land'. De Palestijnen hebben geen noemenswaardig leiderschap meer. De Palestijnse Autoriteit is een zwak orgaan dat daar deels zelf de verantwoordelijkheid voor draagt, maar dat ook gedwarsboomd en tegengewerkt is door de krachten die geen Palestijnse autonomie willen.

Intussen razen sinds 7 oktober 2023 dood en vernieling als nooit tevoren door Gaza. Het geweld van het Israëlische leger is ongezien, de beelden van uiteengegaten lichamen, diepe wanhoop en uitgemergelde kinderen zijn niet te bevatten. Ik heb al over veel leed bericht, veel afstotelijke beelden doorploegd, maar dit heb ik nog nooit gezien. Tegelijk merk je als journalist hoe mensen afhaken. De gruwel is te groot. Maar is wegstijgen een luxe die we ons kunnen veroorloven? Westerse en Europese landen dragen mede de verantwoordelijkheid in de geschiedenis van dit conflict, tot op vandaag. Er ligt een morele en juridische verplichting om oorlogsmisdaden, misdaden tegen de mensheid, etnische zuivering en genocide met alle macht en kracht te bestrijden. We zien het niet gebeuren.

Integendeel, er is een groeiend zwart-witdenken. Er lijkt maar één keuze: je staat aan de ene kant of aan de andere. De nuance verdwijnt. Terwijl je ook aan de kant van het internationaal recht kan staan. Dat is onze gemeenschappelijke grond, of zou het toch moeten zijn. Die rechtsregels zijn ontstaan na de gruwel van eerdere oorlogen en ze zijn essentieel. Want ook in tijden van oorlog en conflict gelden er spelregels. Als we dat respect niet afdwingen, glijden we af naar het recht van de sterkste. En de sterkste waant zich onaantastbaar, denkt dat hij altijd zal winnen. Tot het moment waarop hij zelf in nood verkeert – en dan plots het internationaal recht inroept, dat hij eerder zelf genegeerd en overtreden heeft.

Andere belangen en overtuigingen blijken in de weg te staan van dat internationaal recht. Er zijn economische belangen, defensiesamenwerkingen, uitwisseling van inlichtingen, de angst voor de radicale islam. En er is zeker het historische schuldgevoel over de Holocaust – de Shoah – de onbeschrijflijke volkerenmoord op Joden.

In dit gepolariseerde debat wordt de geschiedenis en de context al te vaak genegeerd of ontkend. De slogan *Een land zonder volk voor een volk zonder land* is in Israël regelmatig gebruikt als rechtvaardiging voor het verleden. Maar Palestina was geen leeg land – er woonden mensen. Doorheen de geschiedenis zijn aan de Palestijnen herhaaldelijk beloften gedaan over een eigen staat. Keer op keer bleken het valse beloften te zijn. Van de Britten die het Joodse volk ruim een eeuw geleden garandeerden dat het een thuisland in Palestina zou krijgen, over de Oslo-akkoorden, de Abrahamakkoorden tot – mogelijk ook – de weg naar een werkende Palestijnse staat. Zal die er ooit komen, ondanks de beloften?

De herhaalde oproep tot menselijkheid en het einde van het bloedvergieten stoot vaak op verzet binnen de Israëlische regering. 'Dat is een beloning voor het terrorisme', klinkt het. De eerlijkheid gebiedt ons om te zien dat wanneer de Palestijnse bevolking zich rustig houdt en de bezetting elke dag gewoon ondergaat, er ook geen 'beloning' is. In de tien jaar voor 7 oktober was het relatief rustig in de bezette Palestijnse Gebieden, de kwestie verdween van de internationale agenda. De wereldpolitiek leek opgelucht: 'De Palestijnen houden zich rustig, dus we kunnen hen verder negeren'. Intussen gaan repressie en nederzettingenpolitiek onverminderd door. Pas na de bloedige terreuraanval van

7 oktober – en de nietsontziende reactie daarop van Israël – haalde de internationale politiek de zogenoemde tweestatenoplossing weer van onder het stof.

‘Het is belangrijk om te erkennen dat de aanvallen van Hamas niet in een vacuüm gebeurd zijn’, zei VN-secretaris-generaal Antonio Guterres. Zijn woorden waar geen rechtvaardiging van de terreuraanval die niet gerechtvaardigd kan worden. Guterres verwees naar 56 jaar van bezetting, de inname van grondgebied voor de nederzettingen, de economische wurggreep, de ontheemding en afbraak van woningen en de uitzichtloosheid voor een politieke oplossing. Het Internationaal Gerechtshof heeft een duidelijke en expliciete uitspraak gedaan: de bezetting is onwettig en moet onmiddellijk beëindigd worden. De beperkingen die Israël oplegt aan Palestijnen in de bezette gebieden zijn systematische discriminatie.

In mijn journalistieke werk probeer ik verhalen te vertellen die de bredere context schetsen om het dagelijkse nieuws beter te begrijpen. Zonder die inzichten voeren we een oneerlijk debat, bekijken we het conflict puur door een westerse bril. Zonder breder begrip is toenadering of compromis onmogelijk. Dat begrip vergroten is mijn drijfveer. Daarom schrijf ik dit boek. Het is geen academische studie. Geen volledig historisch overzicht, al grijp ik af en toe terug naar de geschiedenis om het heden beter te kunnen vatten. Het is geen boek voor specialisten. Daar zijn er al genoeg van. Ik ben vertrokken vanuit de belangrijkste punten en problemen die volgens mij essentieel zijn om dit conflict te begrijpen. Aan de hand van de vele verhalen van Israëli’s en Palestijnen die ik in de voorbije dertig jaar heb gesproken, schets ik het bredere kader. Want dit conflict gaat in de eerste plaats over mensen. Het heeft een directe impact op hun levens, elke dag. En het zijn die mensen die ik in dit boek een stem wil geven.

Graag wil ik enkele mensen bedanken want zonder hen zou ik dit werk niet kunnen doen.

Mijn grootste dank gaat naar mijn twee fantastische kinderen, Anna en Mauro. Jullie zijn de liefde van mijn leven. Ik zie jullie groeien en bloeien, en ik ben ongelooflijk trots.

Een diepe dank aan mijn ouders en mijn zus. Hun steun en hulp waren onmisbaar telkens wanneer ik me weer op het nieuws stortte.

Grote dank aan de vrienden die enorm het verschil maken in mijn leven. Ik kan ze niet allemaal bij naam noemen, maar ze weten dat ze de wereld voor me betekenen.

Dank aan een aantal collega’s die me mee dragen in dit werk. Ik begin graag met Rudi Vranckx, van wie ik zoveel heb mogen leren en die mijn liefde voor het Midden-Oosten heeft aangewakkerd. Dank aan Kris en Fabian, compagnons de route. We hebben samen afgezien, gezweet, gevloekt en overwonnen – en dat samen doen, is van onschatbare waarde. Dank ook aan Stefan, Stijn, Ludwig en Patrick, die telkens weer mee op pad gaan, aan Adnan, Ankie, Jeroen, Jan en Ariane, en anderen die mee zoeken en bouwen aan verhalen die verteld moeten worden.

Dank aan Brigitte Hermans voor haar waardevolle input bij enkele hoofdstukken. En aan mijn uitgever, aan Wim: ‘Ik schrijf tegen de deadline,’ zei ik hem. Ik zocht de grenzen van de deadlines wel heel erg op. Hij nam het me niet kwalijk en kreeg dit boek toch tijdig klaar.

Ik wil dit boek opdragen aan collega-journalisten. In de eerste plaats aan de Palestijnse journalisten die al twee jaar lang in onmogelijke omstandigheden blijven werken, blijven informeren en blijven documenteren wat er op het terrein gebeurt. Ondanks de uitputting en de honger. Ondanks alle dood en vernieling rond hen. Ondanks het verlies van vrienden en familie. Ik wil dit boek ook opdragen aan de moedige Israëlische journalisten die de rauwheid en de lelijkheid van het conflict durven te benoemen en te tonen. Ze zijn met niet zovelen.

Het zijn journalisten die blijven vragen, blijven luisteren en blijven vertellen. Ook als niemand het wil horen.

Inge Vrancken, oktober 2025

1.

VAN HET GEBIED
PALESTINA TOT DE
OPRICHTING
VAN ISRAËL

Wie was er eerst, Israëli's of Palestijnen? Die vraag wordt me vaak gesteld en gaat even vaak uit van een al ingenomen overtuiging. Als de Joden er eerst waren, moeten de Palestijnen misschien wijken? Als de Palestijnen er eerst waren, moeten de Joden misschien elders een Joodse staat oprichten? Ik hou niet van die redenering. Ze haalt religie, etniciteit en nationaliteit door elkaar en, vooral: ze lost het Israëlijs-Palestijnse conflict helemaal niet op. Alsof historische aanwezigheid automatisch recht geeft op exclusieve aanspraak. Alsof het verleden de enige sleutel is tot een rechtvaardige toekomst. De oude geschiedenis bepaalt niet hoe er naar 'de Palestijnse kwestie' gekeken wordt. Vooral de ontwikkelingen sinds de oprichting van de staat Israël in 1948 zijn van belang. Toch zijn er uiteraard elementen en gebeurtenissen die wel van cruciaal belang zijn om de ontwikkelingen van de recente geschiedenis te kunnen plaatsen.

De Joodse diaspora

De Joodse geschiedenis is doorspekt met vervolging en discriminatie. Daardoor verspreidden de Joden zich over de hele wereld. Ze hadden als religieuze groep geen thuisland en zwermde de wereld rond. Vaak verhuisden grote groepen Joden door discriminatie en vervolging. We denken er misschien niet meteen over na, maar dat gebeurde vooral in Europa. Zo werden Joden massaal aangevallen door de kruisvaarders in de 11de eeuw, zowel in Europa als in Jeruzalem, nadat de kruisvaarders de stad veroverd hadden. Toen werden Joden samen met moslims gedood en synagogen werden in brand gestoken.

Vanaf de 19de eeuw vonden er in het Russische Rijk ook gewelddadige aanvallen tegen Joden plaats. Die worden bestempeld als 'pogrom', een Russisch woord dat 'gewelddadig vernietigen' betekent. Het eerste incident dat als pogrom wordt bestempeld, waren vermoedelijk anti-Joodse rellen in Odessa, nu Oekraïne, in 1821. Later in de 19de eeuw, na de moord op tsaar Alexander II, teisterden anti-Joodse rellen de zuidelijke en westelijke provincies van het Russische Rijk (nu Oekraïne, Polen, Wit-Rusland, Moldavië en Litouwen).

Er was ook veel antisemitisme in West-Europa met pamfletten en kranten die Joden afschilderden als hebzuchtig, verraderlijk of als bedreiging. De term ‘geldjood’ werd gebruikt als stereotype.

Eind 19de eeuw zorgde de zogenoemde Dreyfus-affaire voor een groot politiek schandaal in Frankrijk. Op basis van zwakke en vervalste bewijzen werd de Frans-Joodse legerofficier Alfred Dreyfus beschuldigd en tot levenslang veroordeeld wegens spionage. Hij zou militaire geheimen doorgespeeld hebben aan de Duitse vijand. Dreyfus was als Jood de ideale zondebok. Er heerste toen veel antisemitisme binnen het Franse leger. De echte spion werd uiteindelijk gevonden... en vrijgesproken. Een flagrante onrechtvaardigheid waarvoor leger en regering, onder een dikke laag antisemitisme, verantwoordelijk waren volgens de Franse schrijver Émile Zola. Als aanklacht schreef hij publiekelijk een brief aan de president van Frankrijk met de titel ‘*J'accuse*’ of ‘Ik beschuldig’. Met dat pamflet wist hij de publieke opinie grondig te beïnvloeden. Het is geen toeval dat in 2025 verklaringen onder de titel ‘*J'accuse*’ uitgesproken worden om de onrechtvaardigheid van het Israëlische geweld in Gaza en het internationale wegkijken daarvan aan te klagen.

De vervolging van Joden en het geweld tegen hen bleven uitbreiden met als dieptepunt de Holocaust, de *Shoah*, het Hebreeuwse woord voor ‘catastrofe’. Zes miljoen Joden werden uitgeroeid in Europa, alleen maar omdat ze Joods waren. Sindsdien dragen de Joden al generatieslang die trauma’s met zich mee, zowel overlevenden als nabestaanden. Dat is belangrijk om te erkennen en te beseffen, omdat het een eeuw later nog altijd een ernstige invloed heeft op de identiteit en het gevoel van veel Joden overal ter wereld. Het trauma speelt een belangrijke rol in de bedreiging die veel Joden constant voelen. De herdenking is belangrijk, net als de erkenning, om overtuigingen en beweegredenen te kunnen plaatsen.

De diaspora heeft de Joden naar alle delen van de wereld gedreven. In de oudheid en de middeleeuwen vooral naar verschillende gebieden in het Midden-Oosten, maar ook naar Noord-Afrika en Europa. In de eeuwen daarna trokken zij ook naar de Verenigde Staten en Latijns-Amerika.

Een van de eerste landen die op die Joodse immigratie reageerde, was Groot-Brittannië. Rond 1900 waren er zowat 250.000 Joden in Groot-Brittannië. De nieuwkomers waren vaak armer en minder geïntegreerd dan eerdere immigranten en dat zorgde voor spanningen. Een aanzienlijk deel van de Britten had kritiek op die immigratie, vaak om economische redenen maar ook vanwege xenofobie en antisemitisme. Als antwoord daarop kwam er in 1905 een nieuwe wet, op voorstel van premier Arthur James Balfour. De Aliens Act was de eerste wet in Groot-Brittannië die immigratie reguleerde. Die was vooral gericht op het beperken van Joodse immigratie uit Oost-Europa en het Russische Rijk. Diezelfde Balfour schreef in 1917 een brief die later bekend zou staan als de Balfourverklaring, die misschien tegenstrijdig lijkt met de Aliens Act. Iets verderop gaan we daarop in.

Het verlangen naar een staat: de opkomst van het zionisme

De Romeinen spreken al in de 1ste eeuw na Christus over Palestina. Lange tijd wordt naar de bevolking van het gebied gerefereerd als Arabieren. Het woord ‘Palestijnen’ duikt ook op, in eerste instantie is het een verwijzing naar de bevolking die in de regio Palestina woont. Naar alle bewoners van het gebied wordt verwezen als Palestijnen, zowel naar moslims, christenen, als joden.

Van 1299 tot aan het begin van de 20ste eeuw maakt Palestina deel uit van het Ottomaanse Rijk, een groot rijk dat eeuwenlang bestuurd werd vanuit het huidige Turkije. Tijdens de Eerste Wereldoorlog kiezen de Ottomanen de kant van Duitsland en dus krijgen ze de geallieerden tegen zich. De Ottomanen zullen uiteindelijk verslagen worden door onder meer de Fransen en de Britten. De Britten zijn al van het einde van de 19de eeuw aanwezig in het huidige Egypte, maar ze hebben om strategische en economische redenen ook bijzondere interesse in het gebied Palestina.

In het Ottomaanse Rijk wordt de bevolking door de heersers georganiseerd volgens *millets* of religieuze gemeenschappen. Het gezag is er sterk gecentraliseerd, vaak autoritair en ligt in handen van een kleine elite. Vanaf de 19de eeuw doet de opkomst van nationalistische gevoelens in Europa ook het idee van etnische nationaliteit groeien in het Ottomaanse Rijk. Verschillende groepen verlangen naar een eigen staat, maar dat is niet altijd naar de zin van de Ottomaanse leiders. Mede door de opgang van het nationalisme beginnen de Arabische bewoners van de regio Palestina naar zichzelf te verwijzen als Palestijnen.

In diezelfde periode, rond de eeuwwisseling, is de Zionistische Beweging in volle groei en bloei. Het geweld tegen Joden overal ter wereld en de opkomst van het nationalisme voeden mee de oprichting van die beweging in 1897. Grondlegger was de Joods-Oostenrijkse journalist Theodor Herzl. De beweging groeide vanuit het idee dat het jodendom niet alleen een godsdienst was, maar een nationaliteit. Het zionisme wilde voor de Joden een eigen staat met een eigen taal. Vanwege de historische en de religieuze links met de regio Palestina hadden ze dat gebied voor ogen om die Joodse staat op te richten. De naam zionisme verwijst ook naar de berg Zion bij de heilige stad Jeruzalem. Nog voor de start van de Zionistische Beweging schreef Theodor Herzl in 1895 vooruitblikkend op de Joodse staat: ‘Wij zullen proberen de straatarme bevolking over de grens te lokken door werk voor hen te creëren in de doorvoerlanden, terwijl wij hen elk werk in ons eigen land ontzeggen... Onteigening en deportatie van de armen moeten discreet en omzichtig worden uitgevoerd.’

De Zionistische Beweging was toen een minderheidsbeweging, maar de overtuiging over wat er met de bestaande bevolking moest gebeuren, was duidelijk. De zionisten van die beweging zagen Palestina als het Beloofde Land, beloofd door God, zoals het in hun heilige boek, de Tenach, staat. Om die droom te kunnen realiseren, was er internationale steun nodig en die gingen de leiders zoeken. Zeker na het begin van de Eerste Wereldoorlog waren er veel belangen die ingezet konden worden.

Op zoek naar steun: de Balfourverklaring

Zionistische leiders als Chaim Weizmann lobbyen aanhoudend om Britse steun te krijgen voor de Joodse vestiging in Palestina. Het lobbywerk loont, het antisemitisme verdwijnt niet en Arthur Balfour ziet – op dat moment als minister van Buitenlandse Zaken van Groot-Brittannië – ook een mogelijkheid om meer militaire steun te krijgen tijdens de Eerste Wereldoorlog. De strijd loopt voor de geallieerden niet altijd even gemakkelijk: de strijdende partijen zijn uitgeput en hun soldaten ook. Door de Joodse gemeenschap in verschillende landen gunstig te stemmen zouden die landen (bevriende landen zoals de Verenigde Staten en vijandige staten als Oostenrijk-Hongarije) mogelijk bereid zijn om (meer) militaire bijdragen te leveren.

Balfour stuurt een brief naar Lord Lionel Walter Rotschild, een van de leiders van de Britse Zionistische Federatie. Daarin pleit hij op 2 november 1917 voor een thuisland voor de Joden. Het is dezelfde Balfour die in het begin van de eeuw als premier immigratiebeperkingen had opgelegd aan de Joden voor het Verenigd Koninkrijk. De brief van Balfour aan Rothschild zal de geschiedenis ingaan als de Balfourverklaring. Hij zegt erin dat de Britse regering positief staat ‘tegenover de vestiging in Palestina van een nationaal tehuis voor het Joodse volk’. De Britten zullen alle mogelijke inspanningen leveren om dat doel te bereiken, zo schrijft Balfour, maar hij wil dat ‘niets zal gedaan worden dat afbreuk zou kunnen doen aan de burgerlijke en religieuze rechten van bestaande niet-Joodse gemeenschappen in Palestina...’

De Balfourverklaring is vaag. Er staat in dat het Joodse ‘thuis’ in Palestina zou liggen, maar niet precies waar. Er wordt gesproken over burgerlijke en religieuze rechten, maar niet over politieke of nationale rechten. Niet-Joodse gemeenschappen worden benoemd, maar er wordt niet expliciet gesproken over Arabieren of Palestijnen, die nochtans de overgrote meerderheid van de bevolking op dat moment uitmaken.

Dat zorgt voor ongerustheid en achterdocht bij de Arabische bevolking. Ze voelen zich verraden na eerdere beloften die ze hadden gekregen. In het Arabisch heet de Balfourverklaring trouwens *Wa'd Balfour* of 'de belofte van Balfour'. Die uitdrukking staat symbool voor wat de Arabieren en de Palestijnen zien als het begin van het westerse verraad en het verlies van Palestijns land. De bekende Palestijns-Amerikaanse schrijver Edward Said verwoordde het zo: 'Het is een besluit dat gemaakt werd door een Europese mogendheid, over een niet-Europees gebied, zonder rekening te houden met zowel de aanwezigheid als de wensen van de inheemse meerderheid.'

In de Balfourverklaring zit nog meer eigenbelang. De Britse regering rekent erop dat het vestigen van een pro-Britse Joodse bevolking in Palestina zal helpen om de toegangen tot het Suezkanaal in Egypte te beschermen. Het Suezkanaal was en is een heel belangrijke verbindingroute, ook tussen het Verenigd Koninkrijk en – toen – het Britse koloniale imperium in Indië. Via die weg wordt ook Perzische olie verscheept naar Groot-Brittannië. Zonder het Suezkanaal zouden schepen helemaal rond de Afrikaanse Kaap de Goede Hoop moeten varen. Dat kost veel meer tijd en geld. De doorgangroute is van cruciaal en strategisch belang en moet gegarandeerd blijven. Maar omdat de Ottomanen de kant van Duitsland hebben gekozen, hebben de Britten er geen vertrouwen in dat de Ottomanen het Suezkanaal voor de Britten toegankelijk zullen houden. Ook dat is een reden om een Joods thuisland in Palestina te steunen.

Ook in het Midden-Oosten zoeken de Britten militaire steun in hun strijd tegen Duitsland en het Ottomaanse Rijk, vooral na nederlagen van de geallieerden in Gallipoli (nu Turkije) en Mesopotamië (nu Irak). Daarom beginnen ze te onderhandelen met Sharif Hussein van Mekka, die het groeiende Arabische nationalisme ook genegen is. Sharif Hussein ambieert een grote onafhankelijke Arabische staat, om na vele eeuwen los te komen van het centrale Ottomaanse gezag. Als beheerder van de heilige steden Mekka en Medina geniet Sharif Hussein veel aanzien in de Arabische wereld. Dat maakt hem een invloedrijke onderhandelingspartner. De Britten beloven Sharif Hussein dat ze de oprichting van zo'n Arabische staat zullen ondersteunen als de Arabieren in opstand komen tegen het Ottomaanse Rijk.

De onderhandelingen verlopen via geschreven correspondentie tussen Sharif Hussein, die de Arabieren vertegenwoordigt, en Sir Henry McMahon, de Britse Hoge Commissaris in Egypte, die namens de Britten onderhandelt. De correspondentie vormt een belangrijke aanloop naar de Sykes-Picot-overeenkomst van 1916. In die geheime afspraak verdelen Groot-Brittannië en Frankrijk de Ottomaanse gebieden in de Levant – waaronder het huidige Syrië, Libanon, Israël, Palestina, Jordanië en Cyprus – in zones onder Britse en Franse invloed.

McMahon en Hussein spreken dus over een onafhankelijke Arabische staat in ruil voor een Arabische opstand tegen het Ottomaanse Rijk. In hun correspondentie blijft het van Britse kant bewust vaag over de grenzen van de beloofde Arabische staat, zeker als het over Palestina gaat. Sharif Hussein gaat ervan uit dat Palestina mee deel zal uitmaken van die Arabische natie. Maar na de oorlog ontkent Groot-Brittannië dat, tot grote ergernis van de Arabieren. Veel later geeft de Britse minister van Buitenlandse Zaken Sir Edward Grey in zijn memoires toe dat de Britten Sharif Hussein verraden hadden.

De Britten doen nog meer beloftes over Palestina die ze niet zouden nakomen, dit keer aan de Fransen. Tijdens de geheime Sykes-Picot-onderhandelingen van 1916 om het Ottomaanse Rijk te verdelen en deels onder Britse en deels onder Franse invloed te brengen, beloven de Britten aan de Fransen dat Palestina en Jeruzalem een internationaal bestuurd zone zal worden. Ook dat zou niet gebeuren. Er worden veel valse beloften gedaan. Maar de geallieerde mogendheden zien toch vooral veel voordelen in het Britse initiatief en steunen het. Met de ineenstorting van het Ottomaanse Rijk krijgt Groot-Brittannië het mandaat over Palestina en Irak, Frankrijk dat over Syrië en Libanon. Dat wordt in 1922 officieel gemaakt door de nieuw opgerichte Volkerenbond, de voorloper van de Verenigde Naties. Het was de bedoeling dat zo'n mandaatgebied tijdelijk zou zijn, om de plaatselijke bevolking de tijd te geven om zich voor te bereiden op een eigen en onafhankelijke staat na het uiteenvallen van het Ottomaanse Rijk.

De vervolging en de pogroms in het Russische Rijk en in Oost-Europa hadden tijdens de eeuwwisseling voor een eerste Joodse migratiegolf naar Palestina gezorgd. Het waren kleine gemeenschappen die niet gelinkt waren aan een politieke of nationale beweging. Net voor de Eerste Wereldoorlog volgde een tweede immigratiegolf. Die was, mede door de opkomst van de Zionistische Beweging, nu wel ideologisch en politiek gedreven. Na de Eerste Wereldoorlog volgt een derde golf. Ook die is sterk gepolitiseerd en dat leidt tot grote spanningen met de Arabische bevolking. In 1914 was zowat 8 procent van de bevolking in Palestina Joods. In 1920 was dat al bijna 11 procent. Tien jaar later is zowat 17 procent van de bevolking Joods. Het zijn veelal Europese Joden die naar Palestina trekken. Tegen 1936 is 28 procent van de bevolking van Palestina Joods.

De Arabisch-Palestijnse bevolking roert zich hoe langer hoe meer. In 1936 start de Arabische Revolutie tegen de Britten en tegen het zionistische project. Het begint met een lange staking, maar liefst een half jaar lang, maar wanneer die niet echt iets oplevert, wordt het een gewapende strijd. Er komen Palestijnse aanvallen tegen Joodse gemeenschappen en tegen het Britse leger dat er vanwege het Britse Mandaat aanwezig is. De Britten reageren hard en ontplooiën duizenden troepen. Ze bewapenen en trainen zionistische milities om de revolutie neer te slaan. Dat leidt tot heel zware verliezen bij de Arabische bevolking. Veel van hun leiders worden gedood.

Het Britse Mandaat in Palestina

Het Britse Mandaat is in 1922 door de Volkerenbond goedgekeurd, maar het was feitelijk al in 1920 van start gegaan. Groot-Brittannië faciliteert de Joodse immigratie en landverwerving, ondanks de groeiende Palestijnse tegenstand. In het Mandaatgebied worden de rechten van de Palestijnen niet beschermd, ondanks eerdere toezeggingen – denk aan de Balfourverklaring. De nieuwe Joodse immigranten zijn financieel beter begoed en kopen meer en meer grondgebied op. Zeker de vruchtbare landbouwgebieden van Palestina komen in de handen van Joodse gemeenschappen en dat maakt hen economisch de

meer dominante groep. De Arabische Revolutie maakt het de Britten niet gemakkelijk en ze zien ook de Joodse bevolking almaar toenemen. Aan de vooravond van de Shoah is een derde van de bevolking in Palestina Joods.

De Britse regering van premier Neville Chamberlain had de Arabische Revolutie neergeslagen, maar raakt tegelijk verontrust door de demografische evolutie. Daarom besluit ze om de Joodse immigratie in Palestina drastisch te beperken met het zogenoemde *White Paper*. Daarin zegt de regering dat de migratie van Joden naar Palestina zodanig gestegen is – tot 450.000 Joden of een derde van de totale bevolking – dat het nu al ‘het nationale tehuis van de Joden’ is. En dat de Britten dus hun belofte van de Balfourverklaring nagekomen zijn. De Joodse immigratie wordt beperkt: de volgende vijf jaar zouden nog 75.000 Joden naar Palestina mogen trekken, daarna komt er een immigratiestop, tenzij de Arabische Palestijnen akkoord gaan met verdere immigratie. De Britten beloven ook de oprichting van een onafhankelijke Arabisch-Palestijnse staat binnen de tien jaar. Daar zouden Arabieren en Joden samen regeren ‘op zo’n manier dat de essentiële belangen van elke gemeenschap gevrijwaard zijn’. Het *White Paper* beperkt ook hoeveel land die Joden nog mogen opkopen. De Britten willen zo verzekeren dat de Arabische Palestijnen een tweederdemeerderheid zouden blijven in Palestina.

De Palestijnen zijn tevreden met die belofte. De Zionistische Beweging ziet het als verraad na de Balfourverklaring, omdat het met die beperkingen niet meer mogelijk is om een Joodse meerderheid te creëren in Palestina en omdat het *White Paper* geen oog heeft voor de noden van Joden onder de nazibezetting in Europa. Met de opkomst van het nazisme en de toenemende discriminatie willen veel Joden Europa ontvluchten. Het *White Paper* maakt dat heel moeilijk. Die Britse maatregel is, alweer, opportunistisch voor de Britten. Ze willen de Arabieren in Palestina en in de buurlanden sussen om zeker te zijn van hun (militaire) steun in geval van oorlog.

Joodse invloedrijke figuren proberen druk uit te oefenen op de Britse regering om de beperkingen van het *White Paper* terug te draaien. Een van de leidende figuren binnen de Zionistische Beweging is David Ben-Goerion,

die later de eerste premier van Israël zal worden. Hij reageert fel op het document met de uitspraak: ‘We zullen strijden tegen het *White Paper* alsof er geen Hitler bestaat en we zullen Hitler bestrijden alsof er geen *White Paper* bestaat.’ Met die verklaring verzet Ben-Goerion zich krachtig tegen het Britse besluit, dat de Joodse aspiraties in Palestina de kop indrukt en Joodse levens in gevaar brengt. Tegelijkertijd roept hij op tot samenwerking met de Britten in de strijd tegen Hitler en de nazi’s. Als gedeeltelijke uitweg richten de zionisten zich op wat niet expliciet in het *White Paper* staat: het document beperkt de Joodse immigratie naar Palestina sterk, maar in de genoemde cijfers is de illegale immigratie niet opgenomen. Daarom zet Ben-Goerion samen met de Zionistische Beweging daar sterk op in.

De Tweede Wereldoorlog breekt los met een ongekend dieptepunt van Jodenvervolging en -uitroeiing. Het is de zwartste bladzijde uit de Europese geschiedenis. Joden moeten een Jodenster dragen, worden afgezonderd en opgesloten in getto’s, vaak de voorbode van een transport naar een van de vele kampen. Er zijn werkkampen waar Joden onder brutale omstandigheden moeten werken, er zijn uitroeiingskampen die gericht zijn op massamoord.

De Holocaust wordt voor het eerst een genocide genoemd in 1944 door de Joods-Poolse advocaat Raphael Lemkin. Lemkin bedenkt het woord om specifiek te verwijzen naar de systematische uitroeiing van Joden en andere groepen door nazi-Duitsland. De Holocaust zal na de oorlog, in december 1948, de aanleiding zijn om te komen tot de Conventie voor de Preventie en de Bestrafing van de misdaad Genocide, kortweg het Genocideverdrag. De Conventie definieert genocide als een misdaad onder internationaal recht. Het werk van Lemkin is van cruciaal belang geweest om tot de Conventie te komen en ligt ook aan de basis van het moderne internationaal recht en van instituten zoals het Internationaal Strafhof. Het Lemkin-instituut blijft een belangrijke stem. Over de Gaza-oorlog na 7 oktober 2023 zegt het dat ‘voor de verschrikkingen die Israël de Palestijnen in Gaza aandoet... genocide de juiste term is’. Het instituut hekelt in scherpe bewoordingen ‘de steun van het Westen aan de genocide in Gaza’.

Tijdens de Jodenvervolging in het midden van de 20ste eeuw willen miljoenen Joden weg uit Europa, maar pogingen om Palestina te bereiken worden door het Britse gezag tegengegaan door het *White Paper*. Ook de Verenigde Staten houden de Joodse immigratie naar Palestina tegen. Met de hulp van Joodse organisaties en milities, kunnen sommige vluchtelingen Palestina toch bereiken tijdens en net na de Tweede Wereldoorlog. Met de *Aliyah Bet*, zoals de clandestiene migratie genoemd werd, proberen tussen 1939 en 1948 zo’n 110.000 Joden naar Palestina te gaan. Dat gebeurt meestal over zee, op overvolle en vaak gevaarlijke schepen. Er zijn ook geheime landroutes dwars door Europa en het Midden-Oosten. De Britten onderscheppen verschillende schepen en sluiten de migranten op in kampen, vaak in Cyprus. Wanneer het schip Exodus in 1947 met 4500 Holocaustoverlevenden weggestuurd wordt van Palestina en de migranten opgesloten worden in kampen op Cyprus, zorgt dat – zo kort na de Holocaust – voor een golf van internationale verontwaardiging.

Het verzet tegen het Britse Mandaat

Het Britse *White Paper* en de Britse houding tegenover Joodse migratie naar Palestina doet het Joodse verzet tegen de Britse aanwezigheid in Palestina almaar toenemen. Al jaren waren er zionistische milities. Ze zijn deels getraind door de Britten en hebben meegewerkt om de Arabische Revolutie van eind jaren 1930 neer te slaan. De milities gaan zich hoe langer hoe meer tegen de Britten keren.

Irgun was een rechtse zionistische ondergrondse beweging die was opgericht in 1931. Het werd al snel een instrument van de Revisionistische Partij, een extreem-nationalistische groep die zich had afgesneden van de Wereldzionistische Organisatie. De leiders vonden het gebruik van geweld toegestaan om aan beide kanten van de rivier de Jordaan een Joodse staat te vestigen. De Britten beschouwden ze als illegale bezetters en ze pleegden terreurdaden en moordpartijen tegen hen. Ook de zionistische paramilitaire groep Lehi, die zich in 1940 had afgescheurd van Irgun, vond dat er geweld

gebruikt mocht worden om een Joodse staat op te richten. Lehi stond bekend als extremistisch en terroristisch. De grootste en meest invloedrijke Joodse militie was Haganah. Die werkte nauw samen met het Joodse Agentschap, dat fungeerde als de officiële vertegenwoordiging van de Joodse gemeenschap in het Mandaatgebied. Dat Agentschap voerde ook overleg met de Britse autoriteiten. David Ben-Goerion, een van de leidende figuren binnen zowel de Haganah als het Joodse Agentschap, zou later de eerste premier van de staat Israël worden.

Al tijdens de jaren 1930 verzetten vooral Irgun en later ook Lehi zich tegen de Britse militaire aanwezigheid. Bij het einde van de Tweede Wereldoorlog vervoegt ook Haganah hen. Zij willen de Britten verdrijven en vallen militaire installaties aan en gebouwen waar het Britse bestuur gehuisvest is. De Britten vechten terug en beschuldigen de milities – gefundeerd – van geweld, terrorisme, sabotage en moord.

Een van de belangrijkste aanvallen is die tegen het King David Hotel in Jeruzalem. Het Imperial War Museum in Londen heeft een boeiende reconstructie gemaakt van de gebeurtenissen toen en vertelt hoe alle documenten met bewijzen van de zware misdaden die de zionistische milities pleegden, bewaard werden in het King David Hotel in Jeruzalem. Daar had het Britse bestuur over Palestina zijn onderkomen gevestigd, alsook het militaire hoofdkwartier. Op 22 juli 1946 bombardeert Irgun het hotel. ‘Op klaarlichte dag zijn tientallen Joden, Arabieren en Britten in koelen bloede vermoord door de beruchte Joodse terreurorganisatie Irguns for human’, zo vertelt de reporter ter plaatse. Een hoekvleugel van het hotel wordt door de enorme bom volledig weggeblazen en 91 mensen worden gedood bij de aanval. De aanval was goedgekeurd door de leiders van Irgun, onder wie de latere premier Menachem Begin. Het King David Hotel is helemaal heropgebouwd en blijft een architecturale parel in Jeruzalem. Het iconische symbool met zijn historische zalen en prachtige tuin blijft een bezienswaardigheid in Jeruzalem.

De zionistische milities voeren ook aanvallen uit tegen Arabische steden en dorpen, met veel doden tot gevolg. Tussen 1937 en 1948 zijn meer

dan 50 aanvallen gedocumenteerd. Een van de grootste en beruchtste is de aanval in april 1948 op het Palestijnse dorp Deir Yassin, nog voor de start van de Onafhankelijkheidsoorlog. Leden van de Irgun- en Lehimilitie doden 254 Palestijnen. In de hele periode van het Britse Mandaatgebied worden meer dan 50.000 Palestijnen gedood. Nochtans hebben de Britten de opdracht om de Palestijnse bevolking te beschermen, maar dat doen ze niet. Palestijnse groepen vallen ook de Joodse bevolking aan, zoals in Kfar Etzion bij de stad Hebron. Zij doden daar bijna 130 Joodse bewoners. Er komen ook 150 à 200 Britten om het leven.

In Europa begint de Britse bevolking zich hoe langer hoe meer te verzetten tegen het Mandaat, omdat de bevolking niet wil dat er nog zo veel Britse militairen moeten dienen. Er wordt onderhandeld met de Verenigde Naties over het einde van het Britse Mandaatgebied.

Het Verdelingsplan en de oprichting van Israël

In 1947 kondigt Groot-Brittannië aan dat het Palestina zal verlaten tegen 1 augustus 1948. Uiteindelijk zal de datum vervroegd worden naar 15 mei 1948. Het is dus hoog tijd om internationaal te overleggen over een nieuwe regering voor Palestina. De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties komt op 29 november 1947 met Resolutie 181. Daarin wordt een voorstel gedaan tot de verdeling van Palestina in twee onafhankelijke staten: een Arabische en een Joodse staat. Daarbij zou 44 procent van het grondgebied naar de Palestijnen gaan, 55 procent naar de Joden. Jeruzalem omvat 1 procent en zou onder internationaal mandaat geplaatst worden.

De Joodse bevolking en het zionistische leiderschap aanvaardden het Verdelingsplan, de Arabische bevolking en de Arabische leiders niet. Zij maken op dat moment zowat 68 procent uit van de twee miljoen mensen in Palestina en vinden het plan onevenwichtig. Ze kunnen niet aanvaarden dat ze met die demografie minder dan de helft van het grondgebied zouden

krijgen. Ondanks het protest wordt het Verdelingsplan toch goedgekeurd met de steun van de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie. Het Verenigd Koninkrijk onthoudt zich als betrokken partij.

De goedkeuring binnen de VN leidt in de regio tot een burgeroorlog met gewelddadigheden en wederzijdse aanvallen van Palestijnse en zionistische milities. De Zionistische Beweging aanvaardt het plan wel, maar wil tegelijk zoveel mogelijk grondgebied verwerven in het deel dat aan de Palestijnen is toegewezen, het liefst met zo weinig mogelijk Palestijnse bewoners. De Palestijnse milities willen alsnog proberen te verhinderen dat er een Joodse staat komt in Palestina. In eerste instantie hebben zij de bovenhand, maar de zionistische milities hergroeperen zich en slagen erin om honderdduizenden Palestijnen te verdrijven. Anderen zijn zo bang dat ze vluchten. Veel Palestijnen nemen de sleutel van hun huis mee, vast van plan om zo snel als mogelijk terug te keren.

In de laatste dagen van het Britse Mandaat over Palestina geeft de hoofdsecretaris van het Britse bestuur in Palestina, Sir Henry Gurney, een persconferentie in zijn kantoor in Jeruzalem. ‘Aan wie bent u van plan de sleutels van uw kantoor te overhandigen?’ vraagt een journalist hem. Gurneys antwoord spreekt boekdelen over het gebrek aan visie en voorbereiding na 28 jaar Brits bestuur in Palestina: ‘Ik leg ze onder de mat.’ Met die laconieke reactie werd duidelijk hoe weinig de Britten hadden nagedacht over een ordentelijke overdracht van de macht. Op 15 mei zal het Mandaat officieel aflopen, het vertrek gaat gepaard met chaos en onzekerheid.

Eén dag voor het officiële einde van het Britse Mandaat, op vrijdag 14 mei 1948, roept David Ben-Goerion de onafhankelijkheid van Israël uit op de Rothschild Boulevard in Tel Aviv. De voorlezing gebeurt om 16 uur in de namiddag, vlak voor het begin van de sabbat, in het vroegere woonhuis van de eerste burgemeester van Tel Aviv, Meir Dizengoff.

Het conflict dat al maandenlang woedde, mondt nu uit in een officiële oorlog, de Eerste Israëlisch-Arabische Oorlog. Nu Israël een staat is, beschikt het ook

over een eigen leger. De voormalige paramilitaire organisatie Haganah vormt de ruggengraat van dat nieuwe leger. Ook leden van Irgun – door zowel de Britten als de Verenigde Naties als terroristisch bestempeld – worden opgenomen in de gelederen. Die integratie verloopt niet zonder spanningen, gezien de uiteenlopende ideologieën en militaire achtergronden. Lehi was een nog extremistischere groepering. Die zou van de nieuwe Israëlische regering al snel het label ‘terroristische organisatie’ krijgen en ontmanteld worden. Sommige leden krijgen amnestie en worden toch toegelaten tot het leger. Het nieuwe leger krijgt de naam IDF, *Israeli Defense Forces* of Israëlish verdedigingsleger. Sinds de bezetting spreken de Palestijnen over het IOF, *Israeli Occupation Forces* of Israëlish bezettingsleger.

Het Israëlische leger moet zich meteen bewijzen. Kort na de oprichting wordt het geconfronteerd met aanvallen van Arabische legers en vrijwilligers, met de steun uit Egypte, Transjordanië (nu Jordanië), Syrië, Libanon, Irak en wat versterking vanuit Saoedi-Arabië en Jemen. Die staten steunen de Palestijnen wel, maar hebben vaak een eigen agenda voor ogen waardoor ze niet voluit gaan in de strijd tegen Israël. (Trans)Jordanië wil de Westelijke Jordaanoever en Oost-Jeruzalem annexeren en is meer daarop gericht. Syrië en Egypte zijn eerder begaan met de Jordaanse expansiedrang dan met Israël. Dat maakt dat de Arabische troepen slecht gecoördineerd zijn. De Palestijnen hebben geen echt leiderschap. Een aantal prominente leiders was gedood bij de Arabische opstand van eind jaren 1930. Het nieuwe Israëlische leger en de zionistische milities zijn veel minder verdeeld en hebben een duidelijk gezamenlijk doel voor ogen. Zo evolueert de oorlog in het voordeel van Israël.

Op een jaar tijd slaagt de jonge staat Israël erin om meer gebied in te nemen dan het VN-Verdelingsplan hen had toegewezen: 78 procent van het vroegere Mandaatgebied Palestina wordt ingenomen. De Westelijke Jordaanoever en Oost-Jeruzalem komen onder Jordaans gezag, Gaza gaat naar Egypte. De Israëlische onafhankelijkheid staat bij de Palestijnen bekend als de *Nakba*, het Arabische woord voor ‘de catastrofe’. Zowat 15.000 Palestijnen werden gedood. 530 Palestijnse dorpen werden met de grond gelijk gemaakt. 750.000 Palestijnen waren gevlucht of verdreven.

De Groene Lijn

In de begindagen van die Onafhankelijkheidsoorlog is er voor korte tijd een bestand dat is afgedwongen door de Zweedse diplomaat Folke Bernadotte. In opdracht van de Verenigde Naties probeert hij tussen Israëli's en Palestijnen te bemiddelen en tot een oplossing te komen voor de verdeling van het gebied. Bernadotte had veel ervaring als diplomaat tijdens de Tweede Wereldoorlog. Hij had tevergeefs geprobeerd om over een wapenstilstand te onderhandelen tussen de nazi's en de westerse geallieerden. En hij had tijdens de oorlog geholpen bij de bevrijding van tienduizenden gevangenen in nazi-Duitsland. Zijn voorstellen voor de verdeling van het gebied zinnen de extremistische zionistische terreurgroep Lehi niet en leden van de groep schieten Bernadotte dood op 17 september 1948. De moordaanslag was goed-gekeurd door de leiding van Lehi. Alweer zal een van die leiders later premier worden van Israël, dit keer Yitzhak Shamir.

Bernadottes rechterhand, de Amerikaan Ralph Bunche, kan het werk in 1949 deels voltooien met een wapenstilstand en het einde van de Onafhankelijkheidsoorlog. Hij zal er de Nobelprijs voor de Vrede voor krijgen. Onderdeel van het akkoord is de bestandslijn die wordt afgesproken tussen het Palestijnse en het Israëlische gebied. De grens wordt met groene potlood op de kaart getekend. Die bestandslijn tussen Israël en de Westelijke Jordaanoever noemen we vandaag nog altijd de Groene Lijn.

De Groene Lijn wordt ook vandaag nog internationaal breed erkend als de basis voor een tweestatenoplossing met Israël aan de ene kant en een toekomstige Palestijnse staat aan de andere kant. De Palestijnse Bevrijdingsorganisatie PLO heeft het bestaan van Israël binnen de Groene Lijn erkend in 1988. Opeenvolgende Israëlische regeringen verwerpen de Groene Lijn als verdedigbare grens en bouwen sinds de bezetting van 1967 Israëlische nederzettingen daarbuiten.

De nieuwe staat Israël trekt honderdduizenden Joden aan van overal ter wereld. Westerse landen willen de immigratie beperken, maar de nieuwe

Israëlische regering faciliteert die in 1950 met de nieuwe Wet op de Terugkeer. Die zegt dat iedereen ter wereld die gedeeltelijk van Joodse afkomst is, het recht heeft om zich in Israël te vestigen en de *aliya* uit te voeren, wat omschreven wordt als de terugkeer naar het land van de voorvaderen. Joden uit Europese landen, de Verenigde Staten en Latijns-Amerika trekken naar Israël. Ook uit verschillende Arabische landen verhuizen honderdduizenden Joden, al dan niet gedwongen, naar Israël.

De nieuwe staat Israël keurt in 1950 ook een andere belangrijke en omstre-den wet goed met de Absentee Property Law, de Wet op de Afwezige Eigendommen. Palestijnen die tijdens of na de oorlog van 1948 hun huis, land of bezittingen verlaten hebben of er verdreven werden, kunnen geen aanspraak meer maken op dat eigendom, niet als ze naar het buitenland zijn gevlucht en ook niet als ze binnen de grenzen van Israël wonen. Het gaat om huizen, land, bedrijven, bankrekeningen of andere bezittingen. Die worden overgedragen aan de Israëlische Custodian of Absentee Property. De 'Beheerder van Eigendom van Afwezigen' is een overheidsinstelling die de eigendommen meestal overdraagt aan Joodse Israëli's. De wet geldt enkel voor Palestijnen en niet voor Joodse Israëli's die hun eigendom verlieten en wordt ook nu nog gebruikt om Palestijnse eigendommen te confisqueren. Zo komen duizenden Palestijnse eigendommen in Israëlische handen.

Internationaal dient Israël kort na de stichting van de staat, in november 1948, een verzoek in bij de Verenigde Naties om toe te treden tot de VN. De Algemene Vergadering bekrachtigt Resolutie 181 en op 11 mei 1949 wordt Israël lid van de Verenigde Naties. De belofte van de erkenning van een Palestijnse staat is sindsdien nooit ingewilligd.